

מלא הבית חפצים עד גגו שאין האויר חשוב אויר], הלכך כל הנזרק לתוכו הוי כמונח. (18)

אבל ברשות היחיד **שאינו מקורה**, לא חייב רבי. (19)

אמר רב חסדא אמר רב יהודה אמר שמואל: מחייב היה רבי שתיים, אחת משום הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים. כי מאחר שהוא כמונח ברשות הרבים הרי נתחייב על הוצאה, וכשהוסיף החפץ לנוע לרשות היחיד הרי זה כמי שעקרו שוב והניחו ברשות היחיד, ומתחייב עוד אחת משום הכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד.

יתיב רב חסדא וקא קשיא ליה על מה שאמר בשם שמואל:

והרי מלאכת הוצאה אב היא, ואילו מלאכת הכנסה אינה אב בפני עצמה אלא תולדת הוצאה היא, ולמימרא דמחייב רבי אתולדה במקום אב, וכי מחייב רבי על תולדה כשעשאה עם האב בהעלם אחד? (1)

והתניא: רבי אומר: כתיב [שמות לה א]:

"אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש", ומשמע שאמר "דברים" ומיעוט רבים שתיים, הרי למדנו שתיים. ומאחר שייתר הכתוב ואמר "הדברים" הרי למדנו עוד אחת, ומאחר שהוסיף הכתוב לאמר "אלה הדברים", למדנו עוד שלשים ושש, כי "אלה" בגימטריא שלשים ושש הם:

אלו ל"ט אבות **מלאכות** שבת **שנאמר** **למשה בסיני**, ולכך צריכים אנו לידע המנין, כדי ללמדנו: אין אדם מתחייב יותר מל"ט חטאות אם עשאן בהעלם אחד.

הרי למדנו, שאין אדם מתחייב על התולדות כשעשאן בהעלם אחד עם האבות, שהרי אם כן תמצא הרבה יותר מל"ט חטאות. וקשיא לשמואל שביאר בדעת רבי: חייב אתולדה במקום אב?!

אמר ליה רב יוסף לרב חסדא שהקשה קושיא זו על מימרתו שאמר הוא משם שמואל: **מר אהא מתני ליה** לדברי שמואל, [אתה שונה את דברי שמואל על דברי רבי].

מרשות היחיד לרשות הרבים באמצע כמו הפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן. וראה בחידושי רבי עקיבא איגר שם, שביאר

באופן אחר, והוא ממה שמצינו לרבי שאמר עוד [ראה לעיל ד ב]: זרק ונח על גבי זיו כל שהוא, רבי מחייב. הרי שהצריך רבי הנחה על גבי משהו, ובהכרח שאינו סובר "קלוטה כמי שהונחה דמיא".

1. ראה בתוספות הרא"ש לעיל ד ב שכתב בתוך דבריו: נראה, שכך היה רב יהודה מקובל

למעלה משלשה לפחות משלשה הוא משום דלא דרסי לה רבים, ולא מטעם לכבוד?! וראה מה שביאר שם.

18. נתבאר על פי רש"י לעיל ה א. וכאן כתב רש"י: "כמאן דמלי", מתוך שהוא חושך ומלא הבלא.

19. ואם תאמר, מנין שזה הוא טעמו של רבי? שמא טעמו הוא משום שסבר כרבי עקיבא ד"קלוטה כמי שהונחה דמיא"?! וביארו התוספות לעיל ה א: דמשמע ליה מדלא נקט

הרבים, אנו מחשיבים אותו כאילו נח, ושוב עקרו והניחו לאחר ארבע אמות. ועל מימרא זו אין להקשות כלום, שהרי לא מצינו לרבי יהודה שיפטור על תולדה במקום אב.

והראיה שמחייב היה רבי יהודה שתיים, היא: **דאי פלקא דעתך חדא בלבד הוא דמחייב רבי יהודה**, ולעולם על תולדה במקום אב אינו מחייב. **מכלל** [אם כן בהכרח], **דרבנן פטרי לגמרי** ואפילו אחת אינם מחייבים, שאם לא כן במה נחלקו, וכך הרי אי אפשר לומר **דהא אפיק לה** [הרי הוציא] **מרשות היחיד לרשות הרבים**, ואפילו לחכמים שאינם סוברים "קלוטה כמי שהונחה דמיא", יש לחייבו אחת על כל פנים משום הוצאה.

אלא ודאי, מחלוקתם היא על מלאכת העברה שהוסיף רבי יהודה לחייב, משום ד"קלוטה כמי שהונחה דמיא", וכאילו נח ושוב נעקר, וחכמים פוטרין משום שלדעתם "קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא".⁽³⁾

ומשום הכא **קשיא ליה**⁽²⁾ **דרבי אדרבי**. ואילו **אנן, אדרבי יהודה מתנינן** לה להא דשמואל [אנו שונים את דברי שמואל על דברי רבי יהודה], ולדין **לא קשיא לן** קושייתך. וכך אני שונה את דברי שמואל:

דתניא: זרק מרשות היחיד לרשות הרבים, ולא נח החפץ מיד כשנכנס לרשות הרבים, אלא **עבר ארבע אמות נוספות ברשות הרבים** ואחר כך נח:

רבי יהודה מחייב, כדמפרש ואזיל. **וחכמים פוטרין**, כדמפרש ואזיל.

ועל ברייתא זו אנו שונים: **אמר רב יהודה אמר שמואל**, **מחייב היה רבי יהודה שתיים**:

אחת משום הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים, **ואחת נוספת משום העברה** ארבע אמות ברשות הרבים שהיא תולדת הוצאה, ומשום שהוא סובר "קלוטה כמי שהונחה דמיא", ומיד כשנכנס החפץ באויר רשות

מרבתי, דאי מסברא, מנא ליה דרבי מחייב אתולדה במקום אב.

וכתבו האחרונים, שלשיתם יש לומר, שרבי יהודה חייב בלי טעם "קלוטה כמי שהונחה דמיא" [ובאמת לא נזכר מזה בגמרא כלום], ואף חכמים היו מחייבים, אלא שהם סוברים: אין חייבים על תולדה במקום אב. וב"תוצאות חיים" דחה ביאור זה, שאם כן היה להם לחלוק בעלמא.

ובדרך אחר פירשו האחרונים: אם לא נח החפץ באמצע מדין "קלוטה", אי אפשר לחייבו שתיים, על עקירה אחת והנחה אחת. ולכן צריכים לומר שנחשב הדבר כמו שהונח החפץ ביניים, ונעקר שוב. ואולם העירו על זה, דלכאורה לפי שיטה זו אין העקירה וההנחה מכלל המחייב, אלא תנאי בעלמא הוא להתחייב על העברה שהיתה ברשות הרבים, ואם כן, לא יתכן לומר

מרבתי, דאי מסברא, מנא ליה דרבי מחייב אתולדה במקום אב.

2. לכאורה צריך לומר "קשיא לך".

3. כן פירש רש"י. ולפירושו מתבאר מן הסוגיא, שאם אין אנו אומרים "קלוטה כמי שהונחה דמיא", כי אז אין לחייבו על העברת ארבע אמות ברשות הרבים, ומשום שלא נח תחילה ברשות הרבים. וזה הוא לכאורה שלא כדעת הסוברים [ראה הערות בעמוד א] כי אף הזורק מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים והעביר בה ארבע אמות, הרי זה חייב, ומשום שאין צריך עקירה והנחה ברשות הרבים, ובלבד שיעבירו שם ארבע אמות.

כמה שהונחה דמיא", ונמצא, דאיתעבידא ליה מחשבתו [נעשתה מחשבתו] שהרי נחה ביציאתה מיד, (5) ומשום כך מתחייב הוא על ההוצאה, ואילו על ההעברה הוא פטור, משום שאין חייבים על תולדה במקום אב. (6)

ורבנן סברי: לא אמרינן "קלוטה כמה שהונחה דמיא", ולא איתעבידא ליה מחשבתו, ומשום כך אינו חייב אפילו על ההוצאה. אבל אתולדה במקום אב באמת לא מחייב רבי יהודה, ומנין לשמואל לפרש, שרבי יהודה מחייב שתיים, ומחייב אתולדה במקום אב?!

ומקשינן עלה: ממאי, מה הכרח הוא מכאן שרבי יהודה מחייב שתיים, ותלמד מכאן שמחייב רבי יהודה על תולדה במקום אב?! והרי דילמא לעולם אימא לך: רבי יהודה חדא בלבד הוא דמחייב, והיינו על ההוצאה שהיא אב בלבד, ורבנן אכן פטרי לגמרי.

ודקשיא לך: האיך אפשר שלא יתחייב כלל, אימא לך: והיכי משכחת לה שלא יתחייב כלל, בכגון דאמר בשעה שזרק עד דנפקא ליה לרשות הרבים – תנוח [כשתצא לרשות הרבים מיד תנוח].

ובהא קמיופלגי: (4) דרבי יהודה סבר: "קלוטה

הרבים, ומשום הכי מחייב לרבי יהודה, כיון דסבירא ליה קלוטה כמי שהונחה.

ולשון "חידושי הר"ן" הוא: עד דנפקא לרשות הרבים, תנוח: פירוש, ולא דוקא הנחה גמורה שתתעכב שם, דאילו אמר הכין, אפילו לרבי יהודה לא מחייב, דהא לא נחה לגמרי ולא אתעבידא מחשבתו, אלא כגון דאמר "עם דנפקא לרשות הרבים תנוח הנחה חשובה לענין דיני שבת", ורבי יהודה סבר דהא [כשנקלטה באויר] חשיבא, דקלוטה כמי שהונחה דמיא.

וב"שפת אמת" כתב: כגון דאמר עד דנפקא צריך עיון בסברא זו, כיון דהיכא דלא נעשית מחשבתו, פטור, וכי מפני דסבירא ליה דקלוטה כמי שהונחה דמי חשיב איתעבידא מחשבתו, הא מחשבתו היה שתנוח. וראה מה שכתב שם.

6. נתבאר על פי רש"י. וקשה: הרי על ההעברה אין לחייבו כלל, ואפילו אם לא היה מתחייב על ההוצאה, ומשום שלא היה רצונו כלל בהעברת ארבע אמות ברשות הרבים, כי עיקר מחשבתו היתה שתנוח בפועל ממש מיד בכניסתה לרשות הרבים.

וראה מהרש"א שכתב: לפום מאי דקיימינן

שאינ לחייב שתיים על עקירה או הנחה. וב"קהלות יעקב" העיר בזה, שמכל מקום קשה לשון הגמרא "הא אפיך לה", דמשמע שלא פשיטא לגמרא אלא שעל ההוצאה הוא מתחייב, אבל על ההעברה לא פשיטא לגמרא שהוא מתחייב לפי חכמים, ולפי שיטה זו, אין הפרש ביניהם [ראה בכל זה בחידושי רבי עקיבא איגר לעיל ה א במוסגר, וב"תוצאות חיים", וב"קהלות יעקב" סימן ה אות ב, ועוד].

4. מלשון הגמרא המפרשת כאן שמחלוקתם היא בדין "קלוטה כמי שהונחה דמיא", משמע קצת, שמתחילה לא הבינה הגמרא כן את ביאור מחלוקתם.

5. כתב הרשב"א בשם הרמב"ן: וכגון דאמר: עם דנפקא לרשות הרבים, תנוח! פירוש, לא שאמר סתם בלשון הזה "עם יציאתה תנוח", דאם כן, תנוח ותעמוד משמע, והרי לא נחה, אף על פי שלענין שבת היא כמונחת [משום "קלוטה כמי שהונחה דמיא"]. אלא הכי קאמר: רוצה אני שתהא כמונחת לענין שבת עם יציאתה, שלא אתחייב בהוצאה אלא בהנחת יציאתה לרשות

ומשנינן: לא סלקא דעתך לומר שרבי יהודה אינו מחייב על תולדה במקום אב —

דהרי תניא בברייתא על מה ששנינו לעיל [עג א] "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת", וכוונת התנא במניינו הוא לומר: שאם עשאן כולן בהעלם אחד הרי הוא חייב על כל אחת ואחת, וכפי שאמר רבי יוחנן לעיל [צו ב].⁽⁷⁾

ועל כך תניא בברייתא: רבי יהודה מוסיף: אף את השובט ואת המדקדק,⁽⁸⁾ ומפרש לה ואזיל לענין מה מוסיף רבי יהודה.

אמרו לו חכמים: שובט הרי הוא בכלל מיסך שנמנה בין ל"ט המלאכות, מדקדק הרי הוא בכלל אורג שנמנה בין ל"ט המלאכות.

מאי לאו, דעבדינהו [לתרוייהו] [לכולהו], רש"י [בהרי הדדי, וכי אין כוונת רבי יהודה לומר, שאם עשה מלאכות אלו עם שאר אבות המלאכות בהעלם אחד, הרי הוא חייב שתי חטאות נוספות על מלאכות אלו, ואם כן הרי שמע מינה:

מחייב היה רבי יהודה אתולדה במקום אב, שהרי שובט ומדקדק תולדותיהם של מיסך ואורג הן, ומכל מקום מחייב היה רבי יהודה אף על תולדות אלו כשעשאן עם אבותיהן.⁽⁹⁾

ודחינן: לעולם⁽¹⁰⁾ אימא לך: רבי יהודה אתולדה במקום אב, לא מחייב.

ובהא קא מיפלגי רבי יהודה המחייב על אלו

9. לכאורה תמוה: והרי אדרבה, מדהזכיר רבי יהודה דוקא את אלו, הרי משמע שעל שאר תולדות אינו מחייב במקום אב! ? וכתבו התוספות: לפי מאי דקא סלקא דעתין דטעמא דרבי יהודה משום דמחייב אתולדה במקום אב, אמאי נקט טפי שובט ומדקדק! ? איכא למימר, דסלקא דעתין דרבנן נמי מחייבו אתולדה במקום אב, ולא פליגי אלא בשובט ומדקדק, ואמרי, דלאו היינו תולדה, אלא היינו ממש מיסך ואורג. אי נמי לא מחייבי רבנן אתולדה במקום אב, ולדבריו דרבי יהודה קאמרי. והוסיף המהרש"א: להאי תירוצ' בתרא נמי צריך לומר כמו כן לרבנן, דשובט ומדקדק לאו היינו תולדה, אלא היינו ממש מיסך ואורג. וראה עוד במהר"ם, שדקדק מדברי רש"י כפירוש הראשון של התוספות.

10. הגירסא נכתבה לפי הב"ח והמהרש"ל. אך ראה בתוספות שהביאו גירסא כפי שהיא לפנינו, וראה בתוספות הרא"ש שפירשה. וראה עוד ברשב"א.

השתא, כגון דאמר "עד דנפקא לרשות הרבים תנוח", לא איצטריך האי טעמא דהויא תולדה במקום אב, אלא דאהברה לא מחייב, דאי להכא אצל היציאה קבעי לה דתנוח, הכא לטוף ארבע לא בעי לה דתנוח, וליתא לזריקה, כדפרכינן לקמן אהא דסלקא דעתין מעיקרא. ובהגהות רבי אלעזר משה כתב לפרש את דברי רש"י: אבל משום העברה לא מחייב, אפילו הוי בעי בכל מקום שתרצה.

7. נתבאר על פי רש"י, שכתב: אף השובט עם שאר אבות מלאכות להא דאמרן, דלכך נמנו שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת.

8. שובט: מכרכר בכרכר. מדקדק: לאחר שמתח החוט של ערב, מכה בכרכר בשנים ושלשה מקומות. ויש מפרשים, מדקדק: משה האריגה. כשיש שני חוטים כרוכים זה עם זה ומובדלים מן השאר, משה אותן בכרכר או במחט.

כשעשאן עם שאר ל"ט מלאכות בהעלם אחד, עם חכמים שאינן מחייבים:

דרבי יהודה סבר: הני, שובט ומדקדק, אבות נינהו, ולכך חייב אף עליהם.

ורבנן סברי: הני שובט ומדקדק, תולדות נינהו, ולפיכך אינו חייב עליהם, כי אין חייבים על תולדה במקום אב.

תדע שהפירוש הוא כפי שביארה הגמרא: דקתני בכרייתא "רבי יהודה מוסיף".

אי אמרת בשלמא אבות הן אלו לדעת רבי יהודה, אם כן מאי "מוסיף" — מוסיף אבות.

אלא אי אמרת תולדות הן אלו, מאי "מוסיף"? כלומר, מה תוספת יש בזה על אלו המנויים במשנה, והרי לא נמנו במשנה אלא אבות, ואלו תולדות הן ואין כאן תוספת.

ומאחר שאבות הן, אם כן אין הוכחה מברייתא זו שרבי יהודה מחייב על תולדה במקום אב. ואף את הברייתא שנחלקו רבי יהודה וחכמים בהוצאה והעברה, יש לפרש באופן שרבי יהודה אינו מחייב שתיים אלא אחת, וכפי שנתבאר, ודלא כשמואל שביאר בדעת רבי יהודה שם שהוא מחייב שתיים.

מסייעת הגמרא את קושיית המקשה על

שמואל:

איתמר נמי שלא כביאורו של שמואל במחלוקת רבי יהודה וחכמים גבי מעביר, אלא כקושיית המקשה:

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: לא חייב רבי יהודה אלא אחת. וכפי שביאר המקשה את מחלוקתם.

ומקשינן: ולמאי דפליק אדעתין מעיקרא, דמחייב היה רבי יהודה שתיים כשזרק מרשות היחיד לרשות הרבים ועבר ארבע אמות ברשות הרבים, תיקשי, האיך אפשר לחייבו על ההעברה. והרי ממה נפשך:

אי להכא [לסוף ארבע אמות] קבעי לה, אם היתה מחשבתו שתנוח במקום שאכן נחה בסוף ארבעת האמות, הרי להכא לא קבעי לה [הרי בתחילת ארבעת האמות לא רצה שתנוח] ואינו מתחייב על העברה.

כלומר, הרי מה שאתה מחייבו על העברה ברשות הרבים, שאינו חייב עליה אלא אם כן עקר ברשות הרבים בתחילת ארבע והניחו לסוף ארבע, היינו משום שמדין "קלוטה כמי שהונחה דמיא", אנו מחשיבים כאילו נח החפץ בהגיעו לרשות הרבים ושוב נעקר ונח לסוף ארבע. אך כיון שרצונו היה בהנחה לסוף ארבע, הרי לא היה רצונו בהנחה בתחילת ארבע, ואי אפשר לחייבו על העברה ברשות הרבים.⁽¹¹⁾

עבר מתחילת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים [פירוש, דעת רש"י היא, שאין חייבים על העברת ארבע אמות ברשות הרבים אלא אם כן עקר ברשות הרבים והניח ברשות הרבים. ומאחר שרצונו היה בהנחה לסוף ארבע ולא בתחילת

11. נתבאר על פי רש"י, שכתב: ולמאי דסליק אדעתין, נהי נמי דמחייב אתולדה במקום אב [ומשום זה אכן יש לחייבו שתיים], הכא לאו תרתי איכא, דאי להכא לסוף ארבע בעי לה תנוח, הכא לא מחייב אהעברת ארבע, דלא

אמר ליה רב אשי לרבינא: הכא במאי עסקינן באומר "כל מקום שתמצא תנוח", וכיון שלא איכפת לו היכן תנוח, הרי נתקיימה מחשבתו הן בהנחה שבתחילת הארבע, והן בהעברה וההנחה שלאחריה.

ואי להכא [לתחילת ארבע] קבעי לה שתנוח, הרי להכא [לסוף ארבע] לא קבעי לה, ואיך תחייבנו על ההעברה שלא רצה בה כלל, לא בעקירה לא בהעברה ולא בהנחה. (12)

על גבי קרקע, לא נפסדה מחשבתו. ומיהו, לחייבו תיכף כשיצא מפתח רשות היחיד משום הוצאה על ידי קלוטה, גם כן אי אפשר, דכיון שאין לו להמקום שטח לחיוב, אין לו אויר. דאם נחליט שהחפץ כבר נמצא במקום הזה בקביעות מקומו, נתבטלה מחשבתו. והלכך, אין בזה קלוטה. אלא, בסוף ארבעה חשוב כמונח, וחייב משום הוצאה ולא משום העברה. וכן כתב רש"י ד"ה ולמאי, והגרע"א תמה בזה, ולפי מה שכתבתי ניאח.

12. נתבאר לפי פשוטו. אך לשון רש"י הוא: ואי להכא, אצל היציאה קבעי לה דתנוח, הכא, לסוף ארבע לא בעי לה דתנוח, וליתא לזריקה ארבע ולא מיחייב לה, דבעינן עקירה מתחילת ארבע ברשות הרבים והנחה לסוף ארבע ברשות הרבים, והכא עם יציאת הפתח הא לא נח והעביר לסוף ארבע, דניחייב אתרוייהו. והאחרונים נתקשו בהבנת דבריו, למה הזכיר רש"י כלל "דבעינן עקירה מתחילת ארבע והנחה לסוף ארבע", והרי קושיית הגמרא היא פשוטה, שלא נתכוין להעברה כלל. ועוד, מה הכוונה במה שכתב "והכא, עם יציאת הפתח הא לא נח", והרי ודאי נח משום "קלוטה".

וכתב המהר"ם: והא דכתיב ברש"י שלפנינו "והכא עם יציאת הפתח הא לא נח והעביר לסוף ארבע, דניחייב אתרוייהו", לשון מיותר הוא. והמהרש"א כתב: ודאי דעם יציאת הפתח לא [תיבת "לא" כנראה טעות סופר היא] נח, דהא אצל היציאה קבעי לה קיימינן השתא. אלא דרצונו לומר, דהא עם יציאת הפתח לא נח על

ארבע, אם כן אין כאן עקירה ברשות הרבים]. אלא אהוצאה לחודיה הוא דמיחייב, והוצאה אריכא הוא דעבד [כלומר, מחייבים אותו על ההנחה שבסוף הארבע, ונמצא שהוציא מרשות היחיד אל עומק רשות הרבים, והיינו "הוצאה אריכא". אבל אי אפשר לחייבו על מה שנקלטה באויר וקלוטה כמי שהונחה, שהרי לא רצה שתנוח כאן].

ובשפת אמת כתב: אי להכא קבעי, להכא לא קבעי. לכאורה אין מובן סברת הגמרא בזה. כי בשלמא לעיל, דאמר "עד דנפקא לרשות הרבים תנוח", שאינו חפץ בהעברת ארבעת האמות, שפיר לית לן לחיובי מטעם מעביר. אבל הכא, כיון שרוצה שתעבור כל הארבע אמות ברשות הרבים, ומאחר דההלכה היא שקלוטה כמי שהונחה דמיא, והוא רוצה בקליטת האויר, אם כן, הרי הוא רוצה בשתי המלאכות, הוצאה והעברה! ומיהו, אפשר שנחשבת ההוצאה הראשונה כמלאכה שאינה צריכה לגופה, כיון שעיקר רצונו שתנוח אחר ארבעת האמות. אך הכא, אליבא דרבי יהודה קיימינן, ואיהו סבירא ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב. ונראה, דסברת הגמרא היא: דמכל מקום, כיון דאילו היה נח ממש הוי פטור לפי שאינו חפץ בהנחה, לא שייך בזה קלוטה כמי שהונחה, ולא מתחייב בקלוטה טפי מאילו הוה נח ממש.

והחזון איש [קה י] כתב: אי להכא קבעי לה להכא לא קבעי לה. נראה, דאי בעי שתנוח לסוף ארבעה, לא שייך למימר קלוטה כמו שהונחה למפטריה דלא נתקיימה מחשבתו, דענין מחשבת האדם הוא תלוי במציאות הדבר, וכל שלא נח

או דילמא: היכא דבעי שינוח הא לא נח שם, כי הוא נתכוין שינוח החפץ לסוף ארבע, ואילו הוא נח לסוף שמונה.⁽¹³⁾

דוחה הגמרא את הפשיטות,⁽¹⁴⁾ ופושטת את הספק: וכי לאו היינו דאמר [דהקשה] ליה רבינא לרב אשי לעיל: למה מתחייב כשזרק מרשות היחיד לרשות היחיד ועבר ארבע אמות ברשות הרבים על הוצאה והעברה, והרי בין אם נתכוין שינוח לסוף ארבעת האמות, ובין אם נתכוין שינוח בתחילתם אי אפשר לחייבו. ואמר ליה, והוצרך רב אשי לומר לרבינא: באומר "כל מקום תרצה שתנוח", אבל בלי זה אכן אינו חייב. ומכאן נלמד לפטור בין בנתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע, ובין נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמונה, לפי שנתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע, דומה לנתכוין שינוח בסוף ארבע,⁽¹⁵⁾ ונתכוין

אומרת הגמרא: דין זה ודאי פשיטא: אם נתכוין לזרוק שמונה אמות ברשות הרבים וזרק רק ארבע אמות, חייב משום העברת ארבע אמות ברשות הרבים, כי הרי זה כמי שכתב שם [שמ] משמעון, כלומר, הרי זה דומה למי שרצה לכתוב "שמעון" שהיא מלאכה גדולה, ולא כתב אלא "שמ" בלבד שהיא מלאכה קטנה — שהוא חייב.

אך יש להסתפק: אם נתכוין לזרוק ארבע אמות בלבד, וזרק שמונה אמות, מהו?

וצדדי הספק הם:

מי אמרינן: הא אפיק ליה [הרי הוציא חוץ לארבע אמות] כפי מחשבתו, ואף שהוציא עוד אין בזה חסרון.

רש"י פירש: על ההוצאה ניחא שהוא מחייב. והקושיא היא על ההעברה למה הוא מתחייב, כי מאחר שלא נתכוין להנחה בתחילת הארבע, אם כן אין כאן עקירה ברשות הרבים קודם ארבעת האמות.

ואילו רבי עקיבא איגר צידד לפרש [ולמד כן מדברי התוספות], שקושיית הגמרא היא למה חייב על ההוצאה, והרי כיון שקלוטה כמי שהונחה דמיה, צריכים לחייבו דוקא על הנחה זו, והיות והוא נתכוין שינוח בעומק רשות הרבים ולא נתכוין שינוח מיד בכניסה לרשות הרבים, אם כן, לא איתעבידא מחשבתו. ודמיון הגמרא הוא: כשם שאם נתכוין לזרוק לעומק רשות הרבים, אי אפשר לחייבו על הנחה בכניסה לרשות הרבים, הוא הדין שבנתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע אינו חייב. ושני דברים אלו, לפי פשוטו, באמת דומים זה לזה.

אך לפי רש"י מתבארים שני חידושים:

דעת להעביר עד סוף ארבע, דניחייב גם אהעברה, ולא מחייב אלא אהוצאה, דנתקיימה מחשבתו לנוח עם יציאת הפתח.

13. בפשוטו, הכוונה היא כאילו אמר בהיפוך "הכא דנח הא לא בעי", כי הרי סברת הפטור היא משום שלא נתכוין להנחה במקום שנח החפץ, ואין הנחה זו "מלאכת מחשבת".

14. כן הוא לשיטת רש"י ותוספות, וכן היא שיטת רב האי גאון, הביאה הרשב"א. והעיר הרשב"א: ותימה בעיני קצת, שזו מחודשת כאן בתלמוד, דלאחר שאמר "פשיטא לי, הא מיבעיא ליה", וחולק התלמוד אפילו באותה שהיתה פשוטה לשואל.

15. בביאור קושיית רבינא, כשנתכוין שינוח בסוף ארבע למה הוא חייב, יש שני פירושים:

מה שאין כן **הבא**, גבי נתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע, שהרי **כמה דלא זריק ארבע** והנחה בסופם, האם **לא מיזדרקי ליה תמני?** דהיינו, וכי כדי לזרוק שמונה צריך לזרוק ארבע ולהניח בסוף ארבע? והרי לא היתה כוונתו לזריקת ארבע עם הנחה בינתיים, אלא הוא נתכוין לזריקה למרחק שמונה אמות בלי שינוח בינתיים, ואי אפשר לחייבו על ההנחה שנעשתה בינתיים בניגוד למחשבתו.⁽¹⁷⁾

תנו רבנן: הזורק מרשות הרבים לרשות הרבים, ורשות היחיד באמצע:

אם העביר **ארבע אמות** ברשות הרבים,

לזרוק ארבע וזרק שמונה, דומה לנתכוין להנחה בתחילת ארבע, ושניהם פטורים.⁽¹⁶⁾

מוסיפה הגמרא לבאר: **ודקאמרת** גבי נתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע, שיש לחייבו, כי **הרי כתב שם משמעון** — **מי דמיי?** [וכי דומה הנידון לראיה]! והרי **התב**, גבי שם משמעון, **כמה דלא כתיב "שם"**, **לא מכתוב ליה שמעון** [אם לא שיכתוב תחילה "שם" לא יכתוב "שמעון"]. כלומר, הרי נתכוין לכתוב "שם" בכלל מה שנתכוין לכתוב "שמעון", שהוא כולל את האותיות "שמ". ונמצא, שנתכוין למה שאנו מחייבים אותו, רק שנתכוין גם להוסיף עליו.

שפטרו על ההעברה כשנתכוין להנחה בכניסה לרשות הרבים, לדין "נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמונה", כי האיך אפשר ללמוד מכאן שנתכוין לארבע וזרק שמונה דפטור, והא יש לומר דחייב, והטעם, שנעשה רצונו להרחיק ארבע אמות, אלא שנוסף לו עוד אמות, וכל זה לחייבו אחת, אבל לחייבו אהעברה שניה, שנעקף משיצא מהפתח, הא לזה לא נתכוין כלל לא לכולה ולא למקצתה, וכל המלאכה כולה שלא לרצונו הוא, ולא דמי לנתכוין לזרוק ארבע וזרק שמונה לחייבו אחת, שעל כל פנים בשיעור שלם מהמלאכה היתה כוונתו.

17. א. הקשה **רבי עקיבא איגר** [כפי שהביא דבריו ב"קהלות יעקב" סימן מו]: בשלמא אילו היתה הנחה ממשית בינתיים, זה באמת אינו נצרך לו [ולכן באמת בנתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע אין לחייבו], אבל בההיא דרבי יהודה [דהיינו מה שאמר רבינא שאינו מתחייב, אם לא נתכוין שתנוח בינתיים, שאף את זה באה הגמרא כאן לבאר למה הוא פטור], דהנחה שבינתיים הוא מדין "קלוטה כמי שהונחה", הרי אותה

האחד, שעל אף שהמתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע פטור [לפי מה שפושטת הגמרא], מכל מקום, המתכוין לזרוק בעומק רשות הרבים ונח בתחילת רשות הרבים חייב, שהרי בזה הסכים רבינא שהוא חייב.

והשני, שהגמרא מדמה: כשם שאם נתכוין להנחה בסוף ארבע, אינו חייב על ההעברה, כך בנתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע אינו חייב. אף שלפי פשוטו אינו דומה, כי באופן שדיבר רבינא, כיון שלא נתכוין להנחה בתחילת ארבע, נמצא שלא נתכוין לעקירה ברשות הרבים, ובלי עקירה ברשות הרבים אי אפשר לחייבו [על כל פנים, לשיטת רש"י שביאר כן את קושיית רבינא, וכפי שנתבאר כוונתו בהערה לעיל]. מה שאין כן כשנתכוין לזרוק שמונה, הרי נתכוין לכל חלקי המלאכה, דהיינו: עקירה בתחילה והנחה בסוף והעברה באמצע, אלא שלא היתה כוונתו להנחה במקום שנח אלא לאחר ארבע אמות, ובזה הרי יש לומר דבאמת חייב.

16. ב"קהלות יעקב" סימן מו ד"ה קשה, תמה על הוכחת הגמרא מדברי רבינא ורב אשי

ואפילו על ידי צירוף משתי רשויות הרבים כאחד, הרי זה חייב.

אבל אם העביר פחות מארבע אמות, הרי זה פטור. & צ-א

ומקשינן: מאי קא משמע לן?!

איתא לעיל [פ א]: תנו רבנן: הוציא חצי גרוגרת [שהוא חצי שיעור לחיוב הוצאה], וחזר והוציא חצי גרוגרת: בהעלם אחד, חייב. בשתי העלמות פטור.

רבי יוסי אומר: בהעלם אחד לרשות אחד, חייב [כלומר, אם הוציא את מחצית הגרוגרת השנייה, לאותה רשות הרבים שהוציא את המחצית הראשונה, כי אז הוא חייב]. לשתי רשויות, פטור [כלומר, אם הוציא את המחצית הראשונה לרשות הרבים אחת, ואילו את המחצית השנייה

הוציא לרשות הרבים אחרת, וכגון שיש הפסק רשות אחרת ביניהם, כמבואר שם, אינו חייב].

ומשנינן: הא קא משמע לן:

א. הרישא באה ללמדנו: שתי רשויות הרבים מצטרפות להשלמת שיעור ארבע אמות על ידי שתיהן. ודלא כרבי יוסי, הסובר שאין שתי רשויות משלימות לשיעור אחד. והיינו דאמרינן "ארבע אמות, חייב".⁽¹⁾

ב. הסיפא באה ללמדנו: ולא⁽²⁾ אמרינן "קלוטה כמי שהונחה דמיא". כי אם קלוטה כמי שהונחה דמיא, היה מתחייב גם כשלא העביר ארבע אמות, משום הכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד שבאמצע, ומשום הוצאה מרשות היחיד שבאמצע לרשות הרבים השנייה. והיינו דאמרינן "פחות

היא שיטת התוספות.

1. הרשב"א חולק על רש"י המפרש "רשויות מצטרפות" דהיינו לאפוקי מרבי יוסי, דלא משמע כן, ראה שם הכרחו. ומכח זה למד, שאין ענינו דומה לדברי רבי יוסי, כי דברי רבי יוסי לא נאמרו אלא בשני מעשים, אבל בזריקה אחת לא אמר רבי יוסי [וכן הוכיח המגיה שם מדברי הרמב"ם, שפסק כאן "רשויות מצטרפות", ובמחלוקת רבי יוסי וחכמים פסק כרבי יוסי, ראה ציון 66].

2. כן הגיה הב"ח, ולא ככתוב בספרים שלפנינו "ודלא", [אם כי לשון "ודלא" משמע יותר ששני דינים אנו באים ללמוד, וכאשר פירש רש"י, וגירסתו נוחה יותר לפירוש רב האי המובא בהערה הבאה].

הנחה דקלוטה מוכרחת לו, כי בלא זה לא יעבור החפץ למקום שהוא רוצה, ודומה דין זה ל"שם משמעון", דחייב על "שם", משום דבלי זה לא מכתב ליה "שמעון"?! [ראה היטב בהערה 11 שם הובאו דברי רבי עקיבא איגר, וסגנון הקושיא כפי שהביאה ב"קהלות יעקב", היא לפי שיטת התוספות, שקושיית רבינא היתה על ההוצאה למה הוא מתחייב, ראה שם].

וכתב על זה ב"קהלות יעקב": ולעניות דעתי יש לומר, שאינו דומה כל כך ל"שם משמעון", דמתכוין לכתוב שם, שזה חלק ממטרתו ורצונו לעשות, אבל הכא הוא מתכוין רק להעברה ולא לדין קלוטה שבהעברה, שהרי גם אילו היה דבר מפסיק בין החפץ לקרקע [דאז לא שייך "קלוטה"], היה גם כן טוב בעדו, כיון שעובר והולך למקום שהוא רוצה, ויש לפלפל. ב. הסוגיא נתבארה על פי שיטת רש"י, וכן